

Open Journal of Animation, Film and Interactive Media in Education and Culture [AFIMinEC]

Vol 1, No 1 (2020)

AFIMEC

Θέματα οργάνωσης παραγωγής σπουδαστικών ταινιών για το ευρύ κοινό

Ioannis Skopeteas

doi: [10.12681/afimec.24411](https://doi.org/10.12681/afimec.24411)

To cite this article:

Skopeteas, I. (2020). Θέματα οργάνωσης παραγωγής σπουδαστικών ταινιών για το ευρύ κοινό. *Open Journal of Animation, Film and Interactive Media in Education and Culture [AFIMinEC]*, 1(1).
<https://doi.org/10.12681/afimec.24411>

Θέματα οργάνωσης παραγωγής σπουδαστικών ταινιών για το ευρύ κοινό

Ιωάννης Σκοπετέας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
yoskopeteas@ct.aegean.gr

Περίληψη

Η δημιουργία σπουδαστικών ταινιών από τους φοιτητές τμημάτων κινηματογράφου, ήχου και εικόνας, δημοσιογραφίας και μέσων επικοινωνίας, δεν είναι μια παράπλευρη ενασχόληση, αλλά μια κεντρική ασχολία τους που τους επιτρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, την προσωπικότητά τους, τις ερευνητικές και καλλιτεχνικές τους ικανότητες, και στο τέλος να αξιολογηθούν. Τι συμβαίνει όμως στη περίπτωση που ο βασικός στόχος τέτοιων ταινιών δεν είναι μόνο η ανάπτυξη δεξιοτήτων στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά η παραγωγή ταινιών στο πλαίσιο επικοινωνίας με ένα ευρύ κοινό; Θα διερευνηθούν δυο περιπτώσεις (case studies): το πρόγραμμα/σειρά ντοκιμαντέρ «Στο Ακαδημαϊκό Τέταρτο» και το πρόγραμμα «Διάπλασις» με τη σειρά ντοκιμαντέρ «Φοι-τι-τι-βίσματα». Το πρώτο είναι συνεργασία του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του καναλιού Βουλή Τηλεόραση και το δεύτερο είναι συνεργασία επτά ελληνικών ΑΕΙ και του Βουλή Τηλεόραση.

Λέξεις-κλειδιά: φοιτητική, ταινία, ΑΕΙ, κινηματογράφος, επικοινωνία, Βουλή, τηλεόραση

Εισαγωγή

Η δημιουργία σπουδαστικών ταινιών αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των προγραμμάτων σπουδών των τμημάτων κινηματογράφου, ήχου και εικόνας, δημοσιογραφίας και μέσων επικοινωνίας. Αυτό συμβαίνει τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε διεθνές επίπεδο και εξ ίσου σε δημόσια και ιδιωτικά εκπαιδευτήρια (για παράδειγμα NYFA 2019, ΑΠΘ 2019). Τα τμήματα αυτά, κεντρικός πυρήνας των οποίων είναι ο οπτικοακουστικός εγγραμματοςμός των φοιτητών/τριων (εφεξής όπου αναγράφεται η λέξη «φοιτητές» εννοούνται και «φοιτήτριες») σε διάφορα επίπεδα και υποκατηγορίες, κάνουν αναθέσεις πρακτικών εργασιών και προσφέρουν διδακτικές ώρες εργαστηρίων επιπρόσθετα των θεωρητικών μαθημάτων στο αμφιθέατρο. Οι φοιτητές εξοικειώνονται με τον οπτικοακουστικό εξοπλισμό και εξασκούνται στο πεδίο, στις διάφορες ειδικότητες της οπτικοακουστικής δημιουργίας (σκηνοθέτης, εικονολήπτης, μοντέρ κ.λπ.) και σε διάφορες φόρμες ταινιών (μυθοπλασία, ντοκιμαντέρ, ρεπορτάζ, εκπομπή σε στούντιο κ.λπ.). Στο τελευταίο εξάμηνο των σπουδών, οι διπλωματικές εργασίες τους είναι πολύ συχνά ολόκληρες ταινίες μικρού μήκους στη φόρμα της μυθοπλασίας μικρού μήκους ή του λεγόμενου

«δημιουργικού ντοκιμαντέρ» δηλαδή ταινίες ντοκιμαντέρ «οπτικά εντυπωσιακές που εκφράζουν την προσωπικότητα του δημιουργού τους» (IDFA 2019). Οι ταινίες αυτές στέλνονται στη συνέχεια και διαγωνίζονται σε κινηματογραφικά φεστιβάλ εθνικά και διεθνή μεταξύ τους.

Σε αυτό το πλαίσιο, η δημιουργία σπουδαστικών ταινιών από τους φοιτητές αυτών των τμημάτων, δεν είναι μια παράπλευρη ενασχόληση, όπως είναι, για παράδειγμα, από τους μαθητές στη Δευτεροβάθμια ελληνική εκπαίδευση, αλλά μια κεντρική ασχολία τους που τους επιτρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, την προσωπικότητά τους, τις ερευνητικές και καλλιτεχνικές τους ικανότητες, και στο τέλος να αξιολογηθούν.

Τι συμβαίνει όμως στη περίπτωση που ο βασικός στόχος τέτοιων ταινιών δεν είναι μόνο η ανάπτυξη δεξιοτήτων στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά η παραγωγή ταινιών στο πλαίσιο επικοινωνίας με ένα ευρύ κοινό; Τι συμβαίνει αν αυτοί οι φοιτητές κληθούν να δημιουργήσουν ταινίες με στόχο την απευθείας προβολή τους σε τοπικό ή εθνικό κανάλι για ευρύ, τοπικό ή εθνικό, κοινό, και μέσα σε ζώνες τηλεοπτικού προγράμματος δημιουργημένου από επαγγελματίες; Μπορούν οι προπτυχιακοί φοιτητές να αντέξουν σε επαγγελματικές συνθήκες; Πόσο μακριά βρίσκονται τα φοιτητικά εργαστήρια και η κουλτούρα τους από τα επαγγελματικά στούντιο;

Θα διερευνηθούν δυο περιπτώσεις (case studies): το πρόγραμμα/σειρά ντοκιμαντέρ «Στο Ακαδημαϊκό Τέταρτο» και το πρόγραμμα «Διάπλασις» με τη σειρά ντοκιμαντέρ «Φοι-τι-τι-βίσματα». Το πρώτο είναι συνεργασία του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του καναλιού Βουλή Τηλεόραση και το δεύτερο είναι συνεργασία επτά ελληνικών ΑΕΙ και του Βουλή Τηλεόραση. Το κανάλι Βουλή - Τηλεόραση είναι ο τηλεοπτικός σταθμός της Βουλής των Ελλήνων που μεταδίδεται σε εθνικό δίκτυο από επίγειες και δορυφορικές πλατφόρμες. Η κύρια αποστολή του είναι η μετάδοση των συνεδριάσεων του κοινοβουλίου. Ωστόσο, εκπέμπει και πολιτιστικό πρόγραμμα όπως όπερα, θέατρο, χορό, ποιοτικό κινηματογράφο, ντοκιμαντέρ ιστορικού, πολιτικού, επιστημονικού και καλλιτεχνικού περιεχομένου.

Η ιδέα σειρών σπουδαστικών ταινιών ντοκιμαντέρ για μια δημόσια τηλεόραση από φοιτητές ΑΕΙ ήταν του σκηνοθέτη και Σύμβουλου Προγράμματος του Βουλή-Τηλεόραση Άρη Φατούρου. Ο τρόπος παραγωγής και εκτέλεσης σχεδιάστηκε από τον Αναπληρωτή Καθηγητή σκηνοθεσίας και σεναριογραφίας του Τμήματος ΠΤΕ Ιωάννη Σκοπετέα (εξ ολοκλήρου στην πρώτη σειρά και σε συνεργασία με άλλους καθηγητές και διδάσκοντες στα ΑΕΙ στη δεύτερη). Η έρευνα είναι in progress. Μέχρι στιγμής έχουν εξαχθεί μερικά χρήσιμα συμπεράσματα, ιδιαίτερα μέσα από τη συγκριτική μελέτη των δυο προγραμμάτων/σειρών ντοκιμαντέρ.

1. Το πρόγραμμα σπουδαστικών ταινιών «Στο Ακαδημαϊκό Τέταρτο»

Από τις 26 Ιουλίου 2015 ως σήμερα (Νοέμβριος 2019) προβάλλονται στο εθνικό κανάλι Βουλή- Τηλεόραση κάθε Σάββατο και Κυριακή απόγευμα τα επεισόδια της σειράς ντοκιμαντέρ με τίτλο *Στο ακαδημαϊκό τέταρτο*. Η πρώτη μετάδοση έγινε τα έτη 2015, 2016 και 2017 και έκτοτε πραγματοποιούνται τακτικές επαναλήψεις. Πρόκειται για την πρώτη σειρά ντοκιμαντέρ στην ιστορία της ελληνικής τηλεόρασης που γυρίστηκε ποτέ για ελληνικό κανάλι εθνικής εμβέλειας αποκλειστικά από ενεργούς φοιτητές ενός ελληνικού τμήματος σε όλες τις ειδικότητες (έρευνα, σκηνοθεσία, κάμερα, μοντάζ κλπ) με θέμα τη φοιτητική ζωή και κουλτούρα.

Οι φοιτητές ήταν τελειόφοιτοι αριστούχοι στα σχετικά μαθήματα. Το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας (ΤΠΤΕ) του πανεπιστημίου Αιγαίου πρόσφερε, εκείνη την εποχή, ένα κύκλο 12 μαθημάτων οπτικοακουστικών με έμφαση στις ταινίες ντοκιμαντέρ, λόγω του γενικού γνωστικού αντικείμενου του (πολιτισμός- επικοινωνία- τεχνολογίες) που αναπτύσσεται πολύ καλά μέσα σε αυτή τη φόρμα ταινίας. Επιπλέον, οι επιλεγέντες φοιτητές είχαν πριν εκπαιδευτεί σε συνθήκες πραγματικής τηλεόρασης, καθώς συμμετείχαν σε project για τη τοπική κοινότητα (για παράδειγμα δημιουργία διαφημιστικού για το Φεστιβάλ Ούζου, δημιουργία κοινωφελών διαφημίσεων για το ΚΕΘΕΑ) καθώς και την παραγωγή, μαζί με επαγγελματίες, 7 λεπτών καθημερινών ειδησεογραφικών εκπομπών κάθε Οκτώβριο για λογαριασμό της ΕΡΤ με θεματολογία από το Φεστιβάλ Aegeandocs.

Σχηματίστηκαν τρεις ομάδες των 5-7 τελειοφοίτων ΤΠΤΕ, μια ανά χρονιά: η «Jumpcat team» (α' κύκλος, 2015) με τους Κατερίνα Μέξη, Γιώργο Μανδελένη, Νεφέλη Βάθη, Γιώργο Δελημήτρου και Γαλάτεια Ταξίδη, η «BugPack team» (β' κύκλος, 2016) με τους Βασιλεία Ελευθερίου, Βασίλη Καπνή, Λίτσα Λυρώνη, Σωτήρη Γεννάτο, Γιώργο Κασσανάκη, Κώστα Φιντικάκη και Γιάννη Κοκκόση-Αιχερτ. Και η «Straydocs team» (γ' κύκλος, 2017) με τους Στάθη Κεφάλα, Γιάννη Τσακμακίδη, Κωνσταντίνα Καραβασίλη, Νεφέλη Κουλουριώτη και Χριστίνα Σταμπολίδου.

Ο τίτλος της σειράς «Στο Ακαδημαϊκό Τέταρτο» προέρχεται από την πανεπιστημιακή κουλτούρα, και αφορά εκείνο το χρονικό διάστημα ενός τετάρτου (15 λεπτών) όπου ο καθηγητής και οι φοιτητές αλλάζουν αίθουσα πριν την ώρα έναρξης της επόμενης διάλεξης. Συνεπώς, αποτελεί το διάστημα ανάμεσα στα μαθήματα, αλλά μέσα στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής. Βασικός στόχος αυτής της σειράς μικρο-ντοκιμαντέρ αποτελούσε η ανάδειξη πτυχών της ζωής και κουλτούρας των σημερινών φοιτητών πλην των μαθημάτων και του προγράμματος σπουδών τους.

Η αισθητική πρόταση της σειράς βασίζεται σε αφηγήματα και πορτραίτα μικρού μήκους των δημοσίων τηλεοράσεων της EBU σε συνδυασμό με τις αρχές του ντοκιμαντέρ παρατήρησης (observational documentary). Η κάμερα παρακολουθεί χωρίς να συμμετέχει το φοιτητή που πρωταγωνιστεί σε διάφορες φάσεις της ζωής του που έχουν να κάνουν με την ιδιαίτερη δραστηριότητα που αναπτύσσει στο δικό του «ακαδημαϊκό τέταρτο». Τον αφήνει να μιλάει εξηγώντας τι κάνει και πως σκέφτεται (χωρίς να ακούγονται οι ερωτήσεις του ερευνητή). Ο εξοπλισμός που

χρησιμοποιήθηκε ήταν τεχνολογία broadcast του Τμήματος, όπως κάμερες DSLR και φορητές βιντεοκάμερες Sony 1/3 της ίντσας, μικρόφωνα κατευθυντικά και μικρόφωνα «ψείρες» που προσαρμύζονται σε αυτές, καθώς και μικρά σεντ φωτισμού ικανά να φωτίσουν δωμάτια και πρόσωπα. Αυτά τα εργαλεία ήταν ελαφριά και βολικά, και συνεπώς έκαναν πιο εύκολη τη μεταφορά τους για τις ομάδες –συνεργεία των 3-5 φοιτητών από περιοχή σε περιοχή γυρισμάτων.

Παρήχθησαν 24 ντοκιμαντέρ, διάρκειας επίσης 15 λεπτών το καθένα. Κάθε ένα από τα ντοκιμαντέρ αποτελούσε μια αυτοτελή ιστορία που περιστρεφόταν γύρω από έναν πρωταγωνιστή, ο οποίος με τις πράξεις του και το λόγο του οδηγούσε το θεατή στο θέμα. Τα θέματα προτάθηκαν από τους ίδιους τους φοιτητές, εγκρίθηκαν από τον υπεύθυνο για την παραγωγή καθηγητή και αφορούσαν στη συμμετοχή των φοιτητών σε φοιτητικές ομάδες εθελοντισμού, σε εργαστήρια για ανάπτυξη πρωτοποριακών εφαρμογών, σε διεθνείς διαγωνισμούς, σε πολιτιστικές ομάδες αλλά και σύγχρονα προβλήματα ανεργίας, εργασίας ταυτόχρονης με σπουδές και δυσκολίας φοίτησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Ενδεικτικοί τίτλοι: *Διαγωνισμοί και αριστεία, Street art, Φοιτητές και κινηματογράφος, Φοιτητής youtuber, Φοιτητής πρωταθλητής*. Ένα από τα ντοκιμαντέρ του β' κύκλου (2016) με τίτλο *Εκπαιδύοντας το βλέμμα* πήρε το πρώτο βραβείο στον 3ο Πανελλήνιο Μαθητικό και Φοιτητικό Διαγωνισμό Ιστορικού Ντοκιμαντέρ 2016 που διοργάνωσε το περιοδικό «Νέα Παιδεία». Γενικά η σειρά είχε πολύ θετική αποδοχή και προκάλεσε αίσθηση στον Τύπο (Νοβολιανίτης 2017).

2. Το πρόγραμμα «Διάπλασις/ Φοι-τι-τι-βίσματα»

Το πρόγραμμα «Διάπλασις» που οδήγησε στη σειρά ντοκιμαντέρ «Φοι-τι-τι-βίσματα» ξεκίνησε στις 8 Ιανουαρίου 2018. Η πρώτη προβολή των ντοκιμαντέρ στο κανάλι Βουλή Τηλεόραση πραγματοποιήθηκε το φθινόπωρο του 2018 και συνεχίζεται ως σήμερα. Στόχος του, η δημιουργία δεκάδων μικρο-ντοκιμαντέρ με ευρύτερα κοινωνικά και πολιτιστικά θέματα της σύγχρονης Ελλάδας που προτείνονταν ως ενδιαφέροντα από τους φοιτητές και εγκρίνονταν από ομάδα καθηγητών, οι οποίοι στη συνέχεια καθοδηγούσαν τους φοιτητές. Στο δημιουργικό μέρος της παραγωγής υπάγονταν η δημιουργία τίτλων αρχής, λοιπών βασικών γραφικών και μουσικών σημάτων για το σύνολο των επεισοδίων.

Στον πρώτο κύκλο (2018) συμμετείχαν 27 τελειόφοιτοι από 7 Πανεπιστήμια και 9 Τμήματα ενώ στο δεύτερο 30 τελειόφοιτοι. Συνολικά παρήχθησαν περισσότερα από 60 ντοκιμαντέρ διάρκειας 15 λεπτών. Η Βουλή Τηλεόραση συνεργάστηκε με επτά ΑΕΙ χωρισμένα σε δυο πόλους, Βορρά και Νότου, με έδρες την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου- Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, ΕΚΠΑ-Τμήμα ΕΜΜΕ, ΕΚΠΑ-Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πάντειο-Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, Ιόνιο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Τεχνών Ήχου & Εικόνας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου- Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων & Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής- Τμήμα Γραφιστικής, Πανεπιστήμιο

Πελοποννήσου-Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, ΑΠΘ- Τμήμα Κινηματογράφου , ΑΠΘ- Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ. Είναι φανερό ότι οι φοιτητές από τμήματα με τόσο ετερόκλητα αντικείμενα δεν είχαν εκπαιδευτεί στη φόρμα των ταινιών ντοκιμαντέρ, και αρκετοί δεν είχαν συμμετάσχει καθόλου στο γύρισμα ταινιών. Αντίθετα, υπήρχε πολύ καλή εξειδίκευση συγκεκριμένων φοιτητών σε επί μέρους τομείς όπως η γραφιστική, η μουσική επένδυση και η ηχοληψία.

Στον πόλο του Νότου, το ΕΚΠΑ-Τμήμα ΕΜΜΕ με επικεφαλής τον Ε.ΔΙ.Π. Νίκο Μύρτου και το πανεπιστήμιο Αιγαίου με επικεφαλής τον Αναπληρωτή Καθηγητή Ιωάννη Σκοπετέα πήραν το μεγαλύτερο βάρος. Το ΕΚΠΑ-Τμήμα ΕΜΜΕ πρόσφερε επίσης τον οπτικοακουστικό εξοπλισμό επαγγελματικών καμερών και συστημάτων μοντάζ, αίθουσες μοντάζ και αναλώσιμα. Συνεισέφεραν επίσης τα εργαστήρια του ΕΚΠΑ- Τμήμα Μουσικών Σπουδών και του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (πρώην ΤΕΙ)- Τμήμα Γραφιστικής. Στον πόλο του Βορρά το ρόλο αυτό έπαιξε η Ε.ΔΙ.Π. Ελισάβετ Γεωργιάδου και ο Καθηγητής Περικλής Χούρσογλου. Με άλλα λόγια, πανεπιστημιακά εργαστήρια και μια ομάδα 5-9 καθηγητών έπαιξαν για μήνες το ρόλο του στούντιο και των επαγγελματιών ήχου και εικόνας που υποστήριζαν τους τελειόφοιτους. Συντονιστής όλων τέθηκε ο Διευθυντής Προγράμματος του καναλιού Βουλή Τηλεόραση Άρης Φατούρος.

Το πρόγραμμα Διάπλασις και η σειρά ντοκιμαντέρ *Φοι-τι-τι-βίσματα* έχει επίσημο δηλωμένο στόχο τη δημιουργία από φοιτητές τηλεοπτικού περιεχομένου επαγγελματικού επιπέδου και συγχρόνως την εγκαθίδρυση και εμπέδωση δημιουργικών συνεργειών μεταξύ Πανεπιστημιακών Τμημάτων και εθνικών καναλιών (Φατούρος 2017). Δεν έχει αποκτήσει συγκεκριμένη αισθητική πρόταση καθώς το κάθε Τμήμα και η κάθε ομάδα φοιτητών εκφράζονταν ελεύθερα με βάση όποια σχολή και αισθητικό ρεύμα ντοκιμαντέρ τους άρεσε περισσότερο. Επίσης δεν έχει κεντρική θεματολογία, καθώς στάθηκε αδύνατο να συμφωνηθεί κάτι τέτοιο: έτσι, η θεματολογία αφορά γενικώς κοινωνικά και πολιτιστικά ζητήματα της επικαιρότητας.

3. Προβλήματα και προτάσεις

Παίρνοντας ως δεδομένο ότι και στις δυο περιπτώσεις μελέτης οι φοιτητές ήταν οι άριστοι και κατά συνέπεια, δεν υπήρχε πρόβλημα ως προς τις ικανότητες τους στην οπτικοακουστική παραγωγή, τα βασικότερα προβλήματα στη παραγωγή σπουδαστικών ταινιών για το ευρύ κοινό ήταν η οργάνωση άγνωστων μεταξύ τους φοιτητών και η διαφορά της κουλτούρας ανάμεσα σε μια φοιτητική και σε μια επαγγελματική παραγωγή προγράμματος για το ευρύ κοινό (χρονοδιαγράμματα κ.λπ.)

Το πρώτο πρόβλημα, της οργάνωσης, λύθηκε στο μεν *Στο Ακαδημαϊκό τέταρτο* με τη δημιουργία ομάδων φοιτητών που, εκτός από άριστοι ως προς τις ικανότητες, γνωρίζονταν μεταξύ τους ως φοιτητές του ίδιου Τμήματος. Στο *Διάπλασις* τα

πράγματα ήταν πιο δύσκολα καθώς επρόκειτο για μια φοιτητική «Εθνική Ελλάδα»: δεκάδες φοιτητές με διαφορετικές μεταξύ τους σπουδές (σε μια ευρεία γκάμα, από την παραγωγή γραφικών και το μοντάζ ως τη δημοσιογραφία) αλλά, επίσης, με διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο και διαφορετικό τρόπο εργασίας. Οι φοιτητές χωρίστηκαν σε δυο μεγάλες ομάδες παραγωγής στην Αθήνα και σε δυο στη Θεσσαλονίκη προκειμένου να δουλέψουν σε καθημερινή βάση και πιο αποτελεσματικά. Χρειάστηκε περίπου ένας μήνα προετοιμασίας πριν την έναρξη των γυρισμάτων για να γνωριστούν μεταξύ τους καθώς και με τους συνδέσμους καθηγητές, και να συγκροτηθούν με αβίαστο τρόπο οι ομάδες εργασίας. Με δεδομένο ότι ζητούμενο είναι η πρόσμειξη και η ώσμωση διαφορετικών πανεπιστημιακών Τμημάτων και πολιτισμικών υποβάθρων κρίνεται σκόπιμο να δίνεται στους φοιτητές ο εύλογος χρόνος για τη δημιουργία κλίματος συνεργασίας και να προσφέρονται κοινά μαθήματα υπό τη μορφή σεμιναρίου που να συμπληρώνει τις γνώσεις τους. Η «παρειστική» ατμόσφαιρα έχει πάντα θετικά αποτελέσματα στην απόδοση μιας ομάδα, πολύ περισσότερο όταν πρόκειται για ομάδα φοιτητών και μελών συνεργείου γυρισμάτων.

Επίσης, εκ του αποτελέσματος φάνηκε σημαντικό το καλό casting δηλαδή η καλή επιλογή συντελεστών και η ανάθεση των κατάλληλων ρόλων για τον καθένα. Προκλήθηκαν σοβαρές δυσλειτουργίες όταν όλοι οι επιλεγμένοι φοιτητές δεν ήταν οι άριστοι στο τομέα τους, ή όταν όλοι στην ίδια ομάδα ήταν καλοί, για παράδειγμα, στην έρευνα, αλλά κανένας στην εικονοληψία. Εκεί διαπιστώθηκε ότι η σοβαρή εκπαίδευση σε ένα γνωστικό αντικείμενο, εδώ στα οπτικοακουστικά, γίνεται σιγά σιγά και σταδιακά και όχι απλώς με ένα μάθημα εξαμήνου. Χρειάζεται ωρίμανση των γνώσεων και των δεξιοτήτων ακόμη και αν αυτές δεν ασκούνται άμεσα για κάποια εξάμηνα. Τότε είναι που η γνώση εγκαθιδρύεται πραγματικά μέσα τους. Η διαφορά των φοιτητών του ΤΠΤΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου με τις προγενέστερες συμμετοχές τους σε τοπικές και εθνικές παραγωγές και εργαστήρια, σε σχέση με τους υπόλοιπους φοιτητές ήταν εμφανής.

Το δεύτερο πρόβλημα ήταν πολύ πιο σημαντικό και δύσκολο: πώς μπορούν οι σπουδαστικές ταινίες να ανταποκριθούν στο γούστο και στις απαιτήσεις ενός εθνικού κοινού; Εκ των πραγμάτων, αλλά και όπως φάνηκε από τις προτάσεις τους, το εύρος των ενδιαφερόντων των φοιτητών είναι περιορισμένο στην «υποκουλτούρα» τους δηλαδή το μικρό εκείνο μέρος της εθνικής κουλτούρας που αφορά το φοιτητικό πληθυσμό, την ηθική του, το μέρος που ζει και τις πεποιθήσεις του και συγκροτεί ένα σύνολο που έχει επίδραση στον καθένα τους χωριστά (Gordon 2005, 41). Επιπλέον, φάνηκε ότι υπήρχε πρόβλημα κατανόησης τι σημαίνει ταινία για το ευρύ κοινό καθώς οι φοιτητές ως τότε είχαν δεχτεί κριτική και ανάδραση μόνο μέσα από τους βαθμούς και τα σχόλια του καθηγητή τους. Οι φοιτητές με άλλα λόγια δεν γνώριζαν αν αυτό που μπορούν να παράξουν μπορεί να το δει άλλος εκτός πανεπιστημιακής κοινότητας. Επιπλέον, δεν είχαν τη παραμικρή κατανόηση του οικονομικού παράγοντα των ταινιών και ήταν εντελώς αδύνατον να κοστολογήσουν εργασία και παραγόμενο αποτέλεσμα με βάση το τηλεοπτικό κοινό.

Εδώ η πρώτη παραγωγή (Στο *Ακαδημαϊκό τέταρτο*) πέτυχε πολύ καλύτερα αποτελέσματα από τη δεύτερη. Μετά από πολύωρες συσκέψεις και προτάσεις, και αφού αποδείχτηκε ατελέσφορη η προσπάθεια προσέγγισης μιας ευρύτερης κουλτούρας, έγινε αποδεκτός ο συνειδητός περιορισμός μόνο σε αυτό που οι φοιτητές γνώριζαν με σιγουριά καλύτερα από ο,τιδήποτε: τη σύγχρονη ελληνική φοιτητική κουλτούρα, αρκετές διαστάσεις της οποίας δεν είχαν αναδειχτεί ποτέ σε ταινία. Έτσι, δημιουργήθηκε στη πράξη αυτό που στην τηλεοπτική γλώσσα ονομάζεται «format», δηλαδή πρόγραμμα με σαφείς, πολύ συγκεκριμένες καταγεγραμμένες προδιαγραφές περιεχομένου, αισθητικής πρότασης και προϋπολογισμού. Αντίθετα, στην παραγωγή *Διάπλασις/Φοι-τι-τι-βίσματα* όπου η θεματολογία δεν μπήκε ποτέ σε ειδικό πλαίσιο, τα αποτελέσματα ήταν πολύ πιο μέτρια, καθώς οι φοιτητές βρέθηκαν να ερευνούν θέματα κοινωνικά χωρίς να διαθέτουν τις απαραίτητες βαθιές και πολύπλευρες γνώσεις.

Και στις δυο παραγωγές ακολουθήθηκαν μερικές αρχές που απέδωσαν όπως η ανάθεση της πρωτοβουλίας για προτάσεις θεμάτων αποκλειστικά στους ίδιους τους φοιτητές, ώστε να έχουν τη χαρά να παίρνουν οι ίδιοι τις βασικές αποφάσεις και να υλοποιούν δικές τους σκέψεις. Ωστόσο, σε όλες τις περιπτώσεις οι καθηγητές πρέπει να δηλώνουν την παρουσία τους λειτουργώντας ως παραγωγοί, καθοδηγητές και ενδιάμεσοι κρίκοι ανάμεσα στη φοιτητική κουλτούρα και στη κουλτούρα τους ευρέως κοινού.

Συμπέρασμα

Η πρωτοβουλία του καναλιού Βουλή Τηλεόραση με το τμήμα ΤΠΤΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου και, αργότερα, με άλλα οκτώ τμήματα ελληνικών ΑΕΙ για την παραγωγή σπουδαστικών ταινιών από προπτυχιακούς φοιτητές ως πρόγραμμα για εθνική μετάδοση, είναι μάλλον μια παγκόσμια πρωτοτυπία. Σε μεταπτυχιακό επίπεδο σε διάσημα διεθνή ΑΕΙ αναπτύσσονται συχνά παρόμοιες πρωτοβουλίες. Για παράδειγμα στο NTFS (2019) της Μεγάλης Βρετανίας, οι τελικές σπουδαστικές ταινίες και τηλεοπτικά προγράμματα είναι απολύτως επαγγελματικών προδιαγραφών, ενώ προσκαλείται επίσημα σε ειδικές παρουσιάσεις η βιομηχανία να τα υιοθετήσει. Ωστόσο, εκεί πρόκειται για μεταπτυχιακά προγράμματα, όπου οι φοιτητές έχουν ήδη επαγγελματική εμπειρία.

Η πρωτοβουλία ξεπερνά επίσης, τα όρια των Community televisions (Higgins 1999) που σήμερα μετεξελίσσονται σε webTV και youtube channels, καθώς πρόκειται για μετάδοση μέσω εθνικού δικτύου. Η προσπάθεια του τμήματος του Πανεπιστημίου Αιγαίου έχει κάποιες ομοιότητες με αυτή την παράδοση σε ό,τι αφορά τις τοπικές παραγωγές που συμμετείχε. Αλλά ο συνδυασμός εννιά τμημάτων ΑΕΙ για παραγωγή σπουδαστικών ταινιών για το ευρύ κοινό είναι κάτι πολύ διαφορετικό.

Η πρωτοβουλία κατέδειξε ότι είναι εφικτή και αποτελεσματική μια τέτοια προσπάθεια, αρκεί να έχει προηγηθεί καλή προετοιμασία, τόσο μέσα στο ίδιο το

εκπαιδευτικό ίδρυμα όσο και στο κανάλι, να έχει γίνει κατάλληλη επιλογή φοιτητών και να τηρηθούν οι αρχές και η μεθοδολογία που αναφέρθηκε.

Αναφορές

- IDFA (2019). What is a creative documentary. <https://www.idfa.nl/en/info/ibf-classic-regulations-for-documentary-projects> (προσπελάστηκε 11-12-2019)
- NYFA (2019). Programs of studies. <https://www.nyfa.edu/programs/> (προσπελάστηκε 12-12-2019).
- NTFS (2019). Graduate showcase. <https://nfts.co.uk/graduate-showcase-2019> (προσπελάστηκε 15-12-2019).
- Gordon, M. (2005). The concept of the subculture and its application -1947. Στο Gelder, K. *The Subcultures Reader*. London: Routledge.
- Higgins, J. (1999). Community television and the vision of media literacy, social action, and empowerment. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 43:4, 624-644.
- Α.Π.Θ.- Τμήμα Κινηματογράφου (2019). Οι αρχές του προγράμματος σπουδών. <https://www.film.auth.gr/el/spoudes/arxes2> (προσπελάστηκε 10-12-2019).
- Νιβολιανίτης, Μ. (2017). Η πρώτη σειρά ντοκιμαντέρ όπου οι ίδιοι οι φοιτητές σκηνοθετούν τη ζωή τους. Εφημερίδα *Έθνος*, 5-6-2017.
- Φατούρος, Α. (2017). *Το πρόγραμμα Διαπλάσις*. Ομιλία σε ειδική συνεδρίαση σε αίθουσα της Βουλής, 20-10-2017.